

Sygn. akt III AUa 2856/13

POSTANOWIENIE

Dnia 24 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bożena Grubba (spr.)

Sędziowie: SA Aleksandra Urban

SA Małgorzata Gerszewska

po rozpoznaniu w dniu 24 stycznia 2014 r. w Gdańsku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy ze skargi G. Z. o wznowienie postępowania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z dnia 13 października 2011 r.

na skutek apelacji G. Z.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 22 października 2013 r., sygn. akt VII U 1703/13

postanawia:

odrzucić apelację.

Sygn. akt III AUa 2856/13

UZASADNIENIE

Dnia 17 grudnia 2012 r. G. Z. wniosła skargę o wznowienia postępowania w sprawie VII U 35/11 zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 21 maja 2012 r., powołując się w uzasadnieniu na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. (sygn. akt K 2/2012).

Postanowieniem z dnia 12 marca 2012 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku odrzucił skargę o wznowienie postępowania, uznając iż skarga nie jest dopuszczalna ze względu na to, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego weszło w życie z dniem jego ogłoszenia w Dzienniku Ustaw, tj. z dniem 22 listopada 2012 r. i z tą datą straciły moc prawną art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy.

Wnioskodawczyni złożyła zażalenie na powyższe postanowienie.

Sąd Apelacyjny w dniu 19 czerwca 2013 r. uchylił zaskarżone postanowienie, wskazując, iż skarga wnioskodawczyni jest dopuszczalna, albowiem dotyczy postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem, została wniesiona w wymaganym terminie oraz została oparta na ustawowej podstawie.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy w Gdańsku rozpoznał skargę G. Z. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 21 maja 2012 roku, w konsekwencji

czego w dniu 22 października 2013 r. wydał wyrok, którym zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 21 maja 2012 roku w sprawie VII U 3585/11 i nakazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wypłatę G. Z., zawieszoną decyzją z dnia 13 października 2011 r. emerytury za okres od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r. Uzasadniając swoje stanowisko Sąd wskazał, iż G. Z. uzyskała prawo do emerytury od dnia 1 stycznia 2010 r. Emerytura była wypłacana do dnia 30 września 2011 r.

Decyzją z dnia 13 października 2011 r. pozwany wstrzymał wypłatę emerytury ubezpieczonej od dnia 1 października 2011 r. z uwagi na kontynuację zatrudnienia.

W dniu 17 grudnia 2012 r. ubezpieczona, powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. wystąpiła o wznowienie postępowania w sprawie i wypłatę zawieszoną z dniem 1 października 2011 r. prawa do emerytury wraz z odsetkami.

Decyzją z dnia 21 grudnia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych podjął od dnia 22 listopada 2012 r. wypłatę emerytury ubezpieczonej.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy ustawodawca rozciągając obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji prawa do emerytury - na osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. nie naruszył zasad konstytucyjnych w tym przede wszystkim wynikających z art. 2 Konstytucji RP zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. W tym okresie bowiem treścią ryzyka emerytalnego było wyłącznie osiągnięcie wieku emerytalnego co znaczy, że realizacja świadczenia następowała niezależnie od dalszego zatrudnienia.

Analizując zasadność roszczenia ubezpieczonej Sąd zważył, iż ustawą z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 9, poz. 118) ustawodawca dodał do art. 103 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ust. 2a, wprowadzając obowiązek uprzedniego rozwiązania stosunku pracy w celu realizacji prawa do emerytury. Od 1 lipca 2000 r. (data wejścia w życie art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS) nierozwiązanie stosunku pracy powodowało, że prawo do świadczenia mogło zostać ustalone, ale nie mogło zostać zrealizowane (zostało zawieszona).

Art. 103 ust. 2a powołanej wyżej ustawy o emeryturach i rentach z FUS został uchylony mocą art. 37 pkt 5 lit. b ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr 228, poz. 1507). Od 8 stycznia 2009 r. treścią ryzyka emerytalnego ponownie było osiągnięcie odpowiedniego wieku. Uchylenie art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS było konsekwencją realizacji programu "Solidarność pokoleń - działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+" - pakietu działań rządowych zmierzających do zwiększenia zatrudnienia osób po 50. roku życia. Uchylenie powołanego przepisu miało usunąć jedną z barier aktywności zawodowej tych osób. Zgodnie z art. 45 ustawy z 21 listopada 2008 r. wypłaty zawieszony emerytury dokonywało się na wniosek osoby zainteresowanej, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych informował osoby, mające w dniu wejścia w życie ustawy zawieszona prawo do emerytury w trybie art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, o warunkach pobierania świadczeń.

Ten stan prawny obowiązywał do 31 grudnia 2010 r. Od 1 stycznia 2011 r. obowiązuje art. 103a, dodany do ustawy o emeryturach i rentach z FUS na podstawie art. 6 pkt 2 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r., znoszący możliwość pobierania emerytury bez rozwiązywania umowy o pracę z dotychczasowym pracodawcą, na rzecz którego była wykonywana praca bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Powołany przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS - jak wynika z zaprezentowanych rozważań - nie jest przepisem ustalającym zasady łączenia prawa do emerytury z zarobkiem, ale uniemożliwiając realizację tego prawa do czasu rozwiązania stosunku pracy, konstruuje treść ryzyka emerytalnego, jako prawo do odejścia z rynku pracy i uzyskania świadczenia emerytalnego. Określa więc zasady powstania prawa do świadczenia. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na niezdecydowanie ustawodawcy, co do ustalenia treści ryzyka emerytalnego. Biorąc pod uwagę, że ryzyko emerytalne jest zdarzeniem uzasadniającym realizację prawa do emerytury, kilkukrotne zmienianie jego treści

w krótkich odstępach czasowych jest zjawiskiem niepożądanym z punktu widzenia ubezpieczonych, niemających pewności co do warunków, jakie będą musieli spełnić w celu nabycia prawa do emerytury.

Wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12 Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji RP. Zgodnie z tym wyrokiem, przepis art. 28 ustawy nowelizującej utracił moc z dniem 22 listopada 2012 r., tj. z dniem jego publikacji w Dzienniku Ustaw RP, na podstawie art. 190 ust. 3 Konstytucji RP (Dz. U. 2012, poz. 1285).

Przedmiotowy wyrok bezsprzecznie dotyczył sytuacji, w jakiej znalazła się wnioskodawczyni, albowiem powyższe orzeczenie odnosi się do tych ubezpieczonych, którzy nabyli i zrealizowali prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., czyli w czasie, gdy przepisy ustawy o emeryturach i rentach z FUS umożliwiały nabycie prawa do emerytury oraz kontynuowania dotychczasowego zatrudnienia bez konieczności rozwiązania stosunku pracy tj. sytuacji, gdy ryzykiem emerytalnym objęty był jedynie wymóg osiągnięcia ustawowego wieku emerytalnego. Tylko ci ubezpieczeni nie musieli dokonywać wyboru pomiędzy kontynuowaniem zatrudnienia a przejściem na emeryturę. Zmiana tych zasad przez art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, tj. przez art. 28, oznaczała w istocie wprowadzenie nowej treści „ryzyka emerytalnego”. Tymczasem zasada zaufania do państwa i prawa, oparta na pewności prawa, powinna być szczególnie zachowywana w przypadku, gdy dotyczy ona decyzji o poważnym znaczeniu życiowym. Im dłuższa jest perspektywa czasowa działań podejmowanych przez jednostkę, tym silniejsza powinna być ochrona zaufania do państwa i stanowionego prawa. Przepis art. 28 w/w ustawy zasadę tą naruszył. Wskazany przepis spowodował, że osoby, które przeszły na emeryturę w okresie, kiedy nie było obowiązku rozwiązania stosunku pracy w celu uzyskania emerytury (czyli od stycznia 2009 r. do końca 2010 r.), musiały mimo to zrezygnować z pracy do końca września 2011 r. Gdyby w momencie przejścia na emeryturę osoby te wiedziały, że muszą przerwać zatrudnienie, to wówczas być może w ogóle nie składałyby wniosków emerytalnych i kontynuowałyby zatrudnienie. Podstawy stosunku ubezpieczeniowego - także w zakresie ubezpieczeń społecznych - powinny się opierać na przeświadczeniu, że po upływie określonego czasu ubezpieczony otrzyma określone świadczenie.

Mając zatem na uwadze treść orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (K 2/12) Sąd uznał, że ubezpieczona, która należy do grupy osób, które prawo do emerytury nabyły w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., zachowała prawo do wypłaty emerytury, zatem decyzja organu rentowego z dnia 13 października 2011 r. zawieszająca wypłatę jej świadczenia emerytalnego od dnia 1 października 2011 r. nie była prawidłowa, bowiem została oparta na przepisie, który został uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji RP. W związku z powyższym, uwzględniając orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego i mając na uwadze jego skutki retroaktywne, które pozwany winien wziąć pod rozwagę przy wydawaniu zaskarżonej decyzji, skoro w sposób prawidłowy wznowił postępowanie administracyjne w sprawie, Sąd Okręgowy, na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zobowiązał pozwanego do podjęcia wypłaty należnego ubezpieczonej świadczenia emerytalnego za okres od dnia 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r.,

Apelację od wyroku wywiodła wnioskodawczyni zaskarżając go w całości i zarzucając mu nieodniesienie się w wyroku do przepisów prawa materialnego tj. art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w części dotyczącej wypłaty należnych odsetek.

Mając na uwadze powyższe skarżąca wniosła o zobowiązanie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do wypłaty ustawowych odsetek od niewypłaconych w terminie emerytur za okres od 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r., począwszy od ustalonej przez organ rentowy daty ich wypłaty do dnia ich przelania na konto ubezpieczonej.

Uzasadniając swoje stanowisko wnioskodawczyni wskazała, że istotą sporu była zasadność wypłacenia przez pozwanego wyrównania emerytury, jak również zasadność przyznania prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie każdego świadczenia. Wskazała, że Sąd Okręgowy w Gdańsku rozpoznając sprawę jej zażalenia do wyższej instancji, wydał w dniu 22 października 2013 r. wyrok uwzględniający odwołanie jedynie w części dotyczącej świadczenia głównego. Sąd ustalił, że brak było podstaw do zawieszania wypłat świadczeń emerytalnych w okresie od 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r., co obliguje ZUS do ich wypłacenia. Oznacza to także, że organ rentowy musi ponosić odpowiedzialność za opóźnienia w wypłatach. Sąd w zaskarżonym wyroku, w żadnej mierze nie odniósł się do tego tematu.

Mając na uwadze powyższe ubezpieczona wniosła o uwzględnienie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja G. Z. z powodu braku substratu zaskarżenia jest niedopuszczalna, a zatem podlega odrzuceniu.

Sąd II instancji zauważa, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (por. postanowienie S.N. z dnia 26 stycznia 2012 r. w sprawie I UK 310/11, publik. LEX nr 1215418).

Postępowanie w niniejszej sprawie wszczęte zostało wniesieniem przez G. Z. skargi o wznowienie postępowania w sprawie VII U 35/11 zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 21 maja 2012 r., w związku z treścią wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. (sygn. akt K 2/2012). Ubezpieczona w wywiedzionej skardze domagała się wypłaty należnego jej świadczenia wraz z odsetkami.

Wyrokiem z dnia 22 października 2013 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 21 maja 2012 roku w sprawie VII U 3585/11 i nakazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wypłatę G. Z., zawieszoną decyzją z dnia 13 października 2011 r. emerytury za okres od dnia 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r. Sąd nie orzekał w przedmiocie zasadności wniosku ubezpieczonej o wypłatę przez pozwanego należnych jej z tytułu opóźnienia w wypłacie świadczenia odsetek. Roszczenie o odsetki nie było również przedmiotem wydanych przez pozwanego dotychczas decyzji.

Tym samym kwestia, czy G. Z. należą się od organu rentowego odsetki ustawowe w ogóle nie stanowi przedmiotu rozpoznania i orzekania w niniejszej sprawie.

W tym miejscu podkreślić należy, że wyrok zasadniczo może być zaskarżony tylko w takiej części, w jakiej istnieje i tylko w zakresie, w jakim żądania i wnioski strony nie zostały uwzględnione przez sąd pierwszej instancji. W innym przypadku apelacja – z braku substratu zaskarżenia – jest niedopuszczalna i podlega odrzuceniu (por. postanowienie S.N. z dnia 15 grudnia 2011 r. w sprawie II UZ 43/11, publik. LEX nr 1163334).

Ponieważ nie istnieje substrat zaskarżenia, tj. rozstrzygnięcie Sądu I instancji w zakresie roszczenia o zapłatę przez organ rentowy na rzecz G. Z. odsetek ustawowych, apelację wnioskodawczyni uznać należało za niedopuszczalną.

Na marginesie wskazać należy, posiłkując się stanowiskiem zaprezentowanym przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 10 listopada 2009 r. (sygn. akt II PZ 19/09), że w sytuacji, gdy do określonej części żądania strony Sąd nie ustosunkował się, pomijając tę część w sentencji wyroku, a strona nie żądała uzupełnienia wyroku we właściwym trybie i terminie, to brak orzeczenia o pominiętym żądaniu nie daje podstawy do wniesienia rewizji (apelacji) od nie wydanego orzeczenia. W takiej sytuacji rewizja (apelacja) powinna być odrzucona, jako zwrócona przeciwko orzeczeniu nie istniejącemu (postanow. Sądu Najwyższego z 2 czerwca 1964 r., I PR 10/63, OSNC 1965 z. 5, poz. 80).

Stosownie do treści art. 370 k.p.c. sąd pierwszej instancji odrzuci na posiedzeniu niejawnym apelację wniesioną po upływie przepisane go terminu, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również apelację, której braków strona nie uzupełniła w wyznaczonym terminie.

W myśl zaś art. 373 k.p.c. sąd drugiej instancji odrzuca na posiedzeniu niejawnym apelację, jeżeli ulegała ona odrzuceniu przez sąd pierwszej instancji.

Ze względów wskazanych powyżej Sąd Apelacyjny na mocy art. 373 k.p.c. w zw. z art. 370 k.p.c. orzekł, jak w postanowieniu.